

ЛІНГВОПРОФЕСІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК УМОВА РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТА УНІВЕРСИТЕТУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Рідель Тетяна Миколаївна

ORCID ID: 0000-0002-6980-7975

канд.пед.наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов

Сумський національний аграрний університет

Україна

Середовище – це оточення людини, той простір, який робить індивіда активним у пошуку та пізнанні. Воно є тією реальною дійсністю та рушійною силою, в умовах якої відбувається розвиток та саморозвиток особистості. Під лінгвопрофесійним середовищем ми розуміємо сукупність факторів, що впливають на розвиток професійної компетенції майбутнього фахівця під час вивчення іноземної мови. Лінгвопрофесійне середовище відноситься до категорії динамічних середовищ і складається з таких компонентів:

- лінгвопрофесійний зміст;
- лінгвопрофесійна навчальна технологія;
- лінгвоорганізаційна взаємодія.

Володіння базовим рівнем англійської мови (General Language) та фоновими знаннями дозволяє студенту перейти до мови для спеціальних цілей або професійно орієнтованої. Професійно орієнтована англійська мова (Language for Specific Purposes) має міждисциплінарний характер, що визначає готовність до пізнавальної самостійності в процесі професійної діяльності.

У роботах лінгводидактів розкрито теоретичні підстави досягнення інтегративного знання під час вивчення іноземних мов. Базова мова (General Language), мова для спеціальних цілей (LSP), країнознавство, з'єднавшись, утворюють елемент сполученості трьох областей знань, що синтезують «образ професійного світу» – професійне коло знань у його різноманітних проявах. Зазначається, що посилення LSP відбувається на тлі формування соціокультурної компетентності. Наявність соціокультурної компетентності є

однією із головних умов розуміння людини людиною, однією із складових «діалогу культур». Соціокультурна компетентність досягається фоновими лінгвокраїнознавчими та соціокультурними знаннями, які, у свою чергу, посилюють професійно орієнтовану мову.

Лінгвокраїнознавство – це країнознавство, що викладається іноземною мовою, спеціальний курс навчання іноземної мови, під час якого студенти отримують країнознавчу інформацію не стільки для вирішення загальноосвітніх завдань, скільки для розширення обсягу фонових знань, що забезпечують успішну комунікацію іноземною мовою.

LSP – Language for Specific Purposes – область навчання, що швидко розвивається. Її вирізняє: тісний зв'язок теорії із потребами практики навчання, зростаюча спеціалізація курсів, застосування англійської мови специфічними галузями: наукою, технікою, економікою, юриспруденцією та міжнародними програмами. Першою стадією конкретної програми LSP є аналіз потреб студентів на основі докладної інформації щодо цілей, завдань, ролей, функцій, для виконання яких потрібна англійська мова. Наступна стадія – визначення обсягу науково-технічного змісту програми, оскільки для студентів важливим є оволодіння мовними та комунікативними аспектами іноземної мови. Залежно від того, чи є вивчення мови частиною іншої навчальної діяльності, передує їй або слідує за нею, коливається рівень мотивації студентів. Тому завдання викладача LSP – підготувати відповідний матеріал та навчити учасників спілкуватися мовою. Викладач, який працює за програмою LSP, повинен мати більш високу кваліфікацію, ніж викладач, який працює за програмою General Language. Функціональне використання LSP наближає процес навчання до професійної діяльності. Для оволодіння LSP прийнято такі положення:

- задоволення професійних потреб майбутніх спеціалістів, що потребує оволодіння базовим рівнем англійської мови;
- виділення специфічних функцій, характерних для майбутньої професії.

Інтеграція базової мови, професійно орієнтованої мови та лінгвокраїнознавства виводить на новий якісний рівень пізнавальну діяльність студентів.

Звертаючись до другого компоненту лінгвопрофесійного середовища – лінгвопрофесійної навчальної технології, слід зазначити, що проектування основних напрямів змісту мовної професійно орієнтованої освіти, що сприяють розвитку професійної компетенції майбутніх фахівців, – необхідна, але недостатня умова для вирішення цієї проблеми. Багато залежить від технологій навчання (методів, засобів та організаційних форм). Технологія виявляє закономірності з метою визначення та використання на практиці найбільш ефективних та економічних процесів. Вона являє собою сукупність методів, спрямованих на зміну стану об'єкта. Педагогічний аспект технології полягає у технологізації навчального процесу, розробці прийомів, що підвищують освітню ефективність, шляхом застосування алгоритму дій та оцінки наявних результатів.

Технологія забезпечує процес сходження особистості до цінностей як до процесу підвищення потреб за допомогою механізмів ціннісних орієнтацій: пошуку, оцінки, вибору та проекції, що забезпечують весь цикл орієнтації від потреби, що спонукає пошук, через вибір, оцінку проекції, що визначає де й навіщо необхідна привласнена цінність. До найбільш суттєвих ознак педагогічної технології належать економічність, алгоритмічність, проєктованість, цілісність, керованість, здатність до коригування, візуалізація, діагностичність та результативність. Результати самооцінки студентів свідчать про те, що використання технології обіцяє зростання:

- мотивації до навчання та самооцінки;
- мовних навичок;
- ступеня взаємодії з провідним викладачем;
- обсягу інтелектуальної діяльності та знань;
- обсягу отриманої інформації.

З погляду викладача використання технології:

- посилює взаємодію викладач-студент;
- збільшує продуктивність праці та ефективність навчання;
- виключає упереджене ставлення студента.

З погляду навчальних планів характер та контекст технології, яку потрібно використовувати, визначаються залежно від мети навчання:

- конкретне знання та сукупність умінь;
- компетентність у галузі інструментальних методів та засобів;
- розвиток інтенційного навчання;
- формування навичок творчого мислення, рефлексії, відкритої пізнавальної установки.

Вибір тієї чи іншої лінгвонавчальної технології визначається цілою низкою причин: віковими особливостями студентів, конкретними цілями навчання, різницею мов. Під лінгвопрофесійною навчальною технологією ми розуміємо сукупність професійних методів і прийомів, які мають алгоритм дій, і дозволяють простежити процес від мети до результату за професійно орієнтованого навчання іноземної мови.

Третім компонентом лінгвопрофесійного середовища є лінгвоорганізаційна взаємодія. Розуміючи під лінгвоорганізаційною взаємодією сукупність елементів, що перебувають у взаємодії та взаємозв'язку один з одним для створення цілеспрямованого педагогічного впливу на розвиток пізнавальної самостійності особистості під час вивчення іноземної мови, ми відводимо значне місце розкриттю аксіологічного потенціалу особистості та творчої ініціативи щодо пізнавальної діяльності, активності і пошуку. Сукупність задач і завдань не повинна бути випадковою, вона повинна бути системою залежно від цілей і кола проблем, що вивчаються. Ці системи складаються з послідовних навчальних процедур (вправ, побудованих із використанням певних психолого-педагогічних знань про процес засвоєння знань студентами).

Вибір лінгвоорганізаційних форм обумовлений змістом процесу навчання. Основним практичним завданням лінгвопрофесійного середовища є розвиток професійної компетенції студентів під час вивчення іноземної мови. Створення лінгвопрофесійного середовища дозволяє перенести акцент на розвиток аксіологічного потенціалу особистості майбутнього фахівця, який проектує саморозвиток та самоактуалізацію особистості та надає руху механізму пізнавальної діяльності, активності та пошуку. Лінгвопрофесійне середовище формує ціннісне ставлення до професії, що становить аксіологічну компоненту мовної особистості. Студенти відкривають для себе професійно значущі цінності, що активізує пізнавальний пошук професійно значущих знань та сприяє розвитку професійної компетенції майбутнього фахівця.

Список використаних джерел:

1. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання // Наук. редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С.Ю. Ніколаєва. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.
2. Чередніченко, Г. А., Вікторова Л. В., Шапран Л. Ю., Куниця Л. І. Навчання професійного іншомовного спілкування студентів: Монографія / Г. А. Чередніченко, Л. В. Вікторова, Л. Ю. Шапран, Л. І. Куниця. – Київ: Інкос-Видавництво, 2013. – 464 с.